СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 238. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 12. жовтня, 1928. VOL. XXXVI. No. 238. Jersey City, N. J., Friday, October 12, 1928. THREE CENTS.

БЕРД ВІДЇХАВ ДО НОВОЇ ЗЕЛЯНДІЇ

ТИСЯЧІ ПРАЩАЛИ ДОСЛІДНИКА, ЩО ПУСТИВСЯ В ДАЛЕКУ ДОРОГУ ДО ПОЛУДНЕВОГО БІГУНА.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, 10. жовтня. — Командир Берд враз з 82 членами експедиції до полудневого бігуна відїхав звідси до Нової Зеляндії. Подорож Берда і поворот та досліди на бігуні будуть тревати два роки. Кошти подорожі обчислені на $1,150,000.

Перед виїздом вислав Берд рапорт до секретаря війни, а Вилбур переслав знова щирі побажання з рамени уряду.

Ціла пристань була святочно удекорована, а рівнож і численні военні кораблі. Зявилося кромі численної публики багато військових старшин і цивільних урядовців. Пращання було дуже сердечне. Берд поверне аж 1930 року.

ДЕРЖАВА ПОТРЕБУЄ ВІРИ.

ТАК ЗАЯВИВ ПРЕЗИДЕНТ КУЛИДЖ НА КОНВЕНЦІЇ ЕПИСКОПАЛІВ. ЕПИСКОП ПРОТИ ПОЛІТИКИ В ЦЕРКВІ.

ВАШИНГТОН, 10. жовтня. — На 49 трирічній генеральній конвенції протестантсько-епископальної церкви виголосив през. Кулидж привітне слово, в якім підніс, що ніяка організація ні держава, коли вони намагаються служити людству, не можуть обійтися без того натхненя, яке дають віра і релігія.

Шикаговський епископ Чарлз Андерсон заявився рішучо проти уживання проповідальниць для політики як і проти релігійної нетерпимости.

В конвенції взяло участь 20,000 делегатів.

60-ЛІТНИЙ ЮВИЛЕЙ БОРОТЬБИ ЗА ВОЛЮ.

ВЕТЕРАНИ ЕСПАНСЬКОЇ ВІЙНИ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В МАНІФЕСТАЦІЇ КУБИ.

ГАВАНА, 10. жовтня. — Горожани острова Куби святкували торжественно 60-ту річницю своєї боротьби за незавимість. В параді машурувало 10,000 учасників, між ними делегати, що зїхалися на конвенцію Ветеранів Еспанської Війни. Машируючих обкидали квітами з аеропляннів. До маршу пригравало 11 банд.

КОЛЮМБІЯ ПОЛЕТИТЬ ДО РИМУ.

ХОЧЕ ПЕРЕЛЕТІТИ ЗА НОВИМ НАВОРОТОМ 4,500 МИЛЬ.

НЮ ЙОРК, 10. жовтня. — Колюмбія, на якій перелетів Чемберлейн з Левином з Ню Йорку до Німеччини, готується завтра вилетіти знова до Европи, тим разом до Риму як остаточної цілі. Левин не поїде. Полетять Роджер Вилиємс і Пієро Бонеллі.

СПЕКУЛЮЮТЬ ДАЛІ.

МИМО ОСТОРОГ ЦІНИ ПАПЕРІВ НА БІРЖІ ЗНОВА ПІШЛИ ВГОРУ. ЦІНА ЗА МІСЦЕ НА БІРЖІ ДІЙШЛА ДО $450,000.

НЮ ЙОРК, 10. жовтня. — Чим далі, тим більше люде спекулюють і то мимо осторог, що така спекуляція готова закінчитися величезним крахом. Брокери роблять добрі бизнеси, тому не диво, що місце на біржі коштує тепер аж $450,000.

В ПАТЕРСОНІ НОВИЙ СТРАЙК.

НА СТРАЙК ВИЙШЛО ПОНАД 3,500 РОБІТНИКІВ З 130 ФАБРИК.

ПАТЕРСОН, Ню Джерзи, 10. жовтня. — Робітники 130 шовкових фабрик домагаються 10% підвишки, осьмигодинного дня праці і узнання юнії.

Не можучи цього осягнути звичайною дорогою, виходять на страйк. На разі страйкує понад 3,500 робітників. Робітники пікетують, але поводяться дуже спокійно, задержуючи повний порядок.

ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ОБОРОНОЮ.

СЕКРЕТАР ВІЙНИ ДЕЙВИС ПРОТИ ЗМЕНШЕННЯ АРМІЇ. РОЗОРУЖЕННЯ БУДЕ УСПІШНИМ ТОДІ, КОЛИ БУДЕ ЗАГАЛЬНИМ.

СЕН АНТОНІО, 10. жовтня. — На конвенції Американських Легіонарів говорив секретар війни Дейвис про розоруження і обовязок уряду стояти на сторожі державних інтересів. З того приводу заявився він проти всякої редукції армії чи фльоти. Він підніс, що Злучені Держави мають з 51 держав відносно найменшу армію. В других державах припадає 4 жовніри на тисячу жителів, а в Америці один на тисячу. Дейвис хвалив при тім пакт Келога, але зазначив, що це тільки перший лік на хронічного рака.

СПОВІДЬ ГИКМЕНА.

ЖАЛУЄ, ЩО ДОПУСТИВСЯ ЗЛОЧИНУ. БЕРЕ ШИБЕНИЦЮ ЯК ЗАСЛУЖЕНУ КАРУ.

СЕН КВЕНТИН, Каліфорнія, 10. жовтня. — Вилієм Едвард Гикмен, убийник малої дівчини Меріон Паркер, буде повішений дня 19. жовтня. — Гикмен погодився зі своєю судьбою і оголосив в часописях заяву, в якій признається, що поповнив великий гріх, жалує його і дякує Найвисшому Судови, що відложив на якийсь час кару смерти, щоби дати йому можність приготовитися до цеї хвилі. Він признав слушність карі і не бажає ніякої ласки, а просить прощення в людей і Бога.

ЩО ПОМАГАЄ ВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ.

РАДІО І ТЕЛЕФОН ВІДГРАЮТЬ ПЕРШУ РОЛЮ.

ВАШИНГТОН, 10. жовтня. — Джеймс Бурк, котрий через 20 літ веде виборчу президіяльну кампанію по стороні республиканців, заявив, що теперішна кампанія ніяк не подібна до минувших. Тепер кандидат держить на всім свою руку. Мілíони можуть його почути по радіо, а телефонічні получення дають йому змогу бути кождого дня в безпосереднім контакті з тими всіми, що кермують виборчим апаратом.

34 ВИПАДКИ ЧЕРЕЗ АЛЬКОГОЛЬ.

Від суботи згинуло досі в Ню Йорку 34 людей від алькоголю. Хемічні досліди виказали, що 18 людей померло, напившися деревляного алькоголю. Це спонукало поліцію до наїздів на салуни. Придержано 10 салуністів, а дальші доходження віддано федеральній Гренд Джурі.

КІНЕЦЬ НАЙМЕНЬШОЇ В СВІТІ РЕСПУБЛИКИ.

Французький синдикат купив Андорську республику, що має свого населення коло 5,000 душ. В тій республиці цей синдикат урядить касино для газардної картярної гри, на зразок Монте Карльо. Андорська республика положена між Францією й Еспанією в Пиринейських горах. Покупці сподіваються великого напливу картограїв і длятого будують гарні шляхи та відповідні помешкання.

НАЙБИСТРІШІ КОРАБЛІ.

Два нові німецькі кораблі, Бремен та Европа, будуть найбистрішими пасажирськими кораблями. Подорож на них між Ню Йорком і Шербургом, або Савтгемптоном буде тривати лише 5 днів, а до міста Бремена один день довше. Пересічна скорість цих кораблів буде 26½ милі на годину, але вони зможуть збільшувати її до 28 миль. Дотепер найбільша скорість пасажирських кораблів була 26 миль на годину.

ГЕНЕРАЛ НОБІЛЄ ПИШЕ КНИГУ.

Генерал Нобілє, що так нещасливо літав повітроплавом „Італія" до північного бігуна, тепер пише книгу про той лет. Перший том буде присвячений самому летови, а другий тим науковим матеріялам, що його експедиція зібрала.

АРХЕОЛЬОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ДНІПРІ.

Геольогічна експедиція відкрила дві великі стоянки первісної людини неолітичного періоду, розрито та досліджено численні печери, землянки та могили, відкопано кілька тисяч речей памятників культури та побуту багатьох народів ріжних віків.

ПОЛЬСЬКІ КУЛЬТУРТРЕГЕРИ.

„Діло" подає без коментарів ось такий голий факт мартирольогії українського шкільництва:

Село Юрківка, в якому досі не було школи, побудувало своїм коштом Рідну Школу і запросило шкільну раду в Товмачі оглянути будівлю. Та яке було обурення селян, коли комісія шкільної ради, оглянувши широкий дім з ясними салями для науки й вигідним помешканням для учителя, довідавшися, що це будинок під українську школу, знайшла, що будівля за низька о 50 цм., вікна за вузькі і школа стратить світло, коли хто побудується на протилежній парцелі і. . . тому рішила, що будинок не годиться під школу.

Є це звичайна практика польської шкільної влади для здавлення українського шкільництва, дарма, що польські державні школи по селах подібні до стаєн, низькі, брудні, темні, без підлог і т. д.

ПОКАЖЧИК УКРАЇНСЬКОВО ФОЛЬКЛЬОРУ.

Акад. П. Симоні (Ленінград) згодився взяти участь у складанні бібліографічного покажчика українського фолькльору, що його готує до друку Етнографічна Комісія ВУАН. Симоні вже 30 років тому виготував до друку такий покажчик, але через несприятливі обставини зміг використати його тільки тепер.

ЖИДИ НЕ МОЖУТЬ СЛУЖИТИ У ВАРШАВІ НА ТРАМВАЯХ.

Заступник міського голови Ілінскі заявив, що поки місто може дістати для служби на трамваях кондукторами та моторманами католиків, до того часу Жидів не буде приймати-ся до тієї служби.

БОЛЬШЕВИКИ ВЕРТАЮТЬ ВЛАСНИКАМ ЇХ ФАБРИКИ.

З кожним днем все меньше й меньше залишається з большевицької програми, яку вони оголосили, коли захоплювали владу в свої руки. Новим декретом совітської влади на Україні повертається бувшим власникам усі їх фабрики й заводи по обробленню шкіри. Мають бути повернені не лише будівлі й машини, але також усі шкіри та инші матеріяли, відібрані від них підчас націоналізації.

БІЙ ПОЛІСМЕНА ЗІ ЩУРАМИ.

Такий небуденний бій мусів звести полісмен, що стояв на стійці одної з улиць Еллершот, біля котрого є великий майдан вправ англійської армії. Як побачив щурів, що лізли по стінах на дах касарень, хотів їх відігнати ударами гумової палиці. Але щурі не втікали, а кинулися на полісмена великою громадою, гризли по ногах, лізли по його мундурі і вгризалися зубами в палицю. Хто зна, як була би скінчилася ця розпучлива боротьба, як би не роздався звук військової трубки, що грала ранішній приказ. На той звук найбільший щур — так впевняє полісмен — запищав голосно і кинувся до втечі, а за ним уся армія щурів, оставляючи на полі битви одного вбитого щура і переляканого полісмена.

ЯК ВІДБУВАЄТЬСЯ СВЯТО ШЕВЧЕНКА В ПОЛЬЩІ.

Дня 2. вересня мало відбутися в Лісниках, бережанського повіту, свято в честь Тараса Шевченка. Населення Лісник поробило всі заходи, щоби свято випало як найкраще. Та старосто в Бережанах заборонило в останній хвилі святочний похід і заказало співання національного гимну на концерті. Для переведення заборони вечером перед святом вмашурували до Лісник дві шкадрони польських уланів, що розкватирувалися по селі, а по вулицях поуставляли патрулі з наїженими багнетами. Кромі цього прибуло кількох жандармів з тайним агентом на чолі. В селі запанував виїмковий стан. Поздирано прапори і святочне удекорування з хат. На Луги з сусідних сіл засілася поліція та повідбирала прапори, пояси, а людей придержала.

Ось-так виглядає культурна місія Польщі, якою вона так часто чваниться.

ЕТНОГРАФІЧНІ МАТЕРІЯЛИ ПРО ЧУМАКІВ.

Цими днями етнографічна комісія ВУАН одержала від С. М. Терещенкової докладний опис екскурсії до чумацького села на Шевченківщині, де цілком збереглися звичаї й побут чумаків. Терещенковій пощастило зібрати силу чумацьких казок, пісень, приказок і зробити надзвичайно цікаві малюнки з чумацького побуту.

ОБСЛІДУВАННЯ ПОКЛАДІВ БУРОГО ВУГІЛЛЯ НА УКРАЇНІ.

В наступному році вперше провадитиметься широкі геольогічні розвідки покладів бурого вугілля на Україні. Розвідки почнуться в Машорино і Журавці, Шевченківської округи. Завдання розвідок вияснить можливість розроблення вугілля й наладження виробництва спеціяльних брикетів для опалювання печей.

ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРОМИСЛОВОСТИ ЗБІЛЬШУЄТЬСЯ.

За контрольними цифрами загальне число робітників в українській промисловости збільшується в наступному році на 4.5%.

Продуктивність праці має збільшитися в таких розмірах: на підприємствах загальносоюзної промисловости — на 9.1%, республиканської — на 13.5% та місцевої на 20.9%.

За постановою центрально урядової комісії в 1928—29 р. має бути переведено на скорочений день не менше 20% загальної кількости робітників.

ГОЛОД І НУЖДА В БЕСАРАБІЇ.

Наслідки сьогорічного неврожаю стають з кождим днем поважнійші. В полудневій частині Бесарабії голод поміж селянством прибирає все більші розміри. В цих околицях цього року не зародила ані пшениця, ані кукурудза. Селяне вже тепер печуть хліб з полови з домішкою ячмінної муки. З усіх околиць надходять вістки, що селяне зі страху перед голодом продають свої господарства за пів дармо та мандрують до більших міст Румунії.

ПОКИНУТИЙ ОСТРОВ.

Інститут полярних дослідів зорганізував виправу на остров Колбуєв. Мали точно розслідити природні й економічні умовини того на-пів забутого острова. Керовником експедиції був досвідчений дослідник і добрий знавець полярних країв, звісний російський учений А. Толмачев. Остров Колбуєв досі мало звісний. Остров замешканий Самоєдами; вони вдержують неправильні торговельні взаємини з промисловими підприємствами в Архангельську. Крім того Самоєди з ніким не комунікуються. Остров Колбуєв майже цілий рік лежить під снігом. Весна зачинається щойно в червні, а в вересні тут лютують уже знову морози. Експедиція ствердила м. и., що мапи острова Колбуєва дуже недокладні. Відноситься це передусім до напряму рік. Самоєди живуть головно в південній части острова, а в инших сторонах бувають дуже рідко. На острові живе щонайменше 200 людей. Головним їх занятям є плекання ренів і лови полярних звірят.

СТРАЙКАРІ В ПОЛЬЩІ ВІДКИДАЮТЬ КОМПРОМІС

ВІДМОВЛЯЮТЬ ЗГОДИТИСЯ НА 5% ПІДВИШКУ ЗАРОБІТНЬОЇ ПЛАТНІ. В ЗАВІРЦЯХ ДІЙШЛО ДО СУТИЧКИ МІЖ РОБІТНИКАМИ ТА ПОЛІЦІЄЮ. Є РАНЕНІ З ОБОХ СТОРІН.

ВАРШАВА, 10. жовтня. — Всі заходи уряду в справі полагодження страйку ткальних робітників не дали жадних наслідків. Робітничі делегати відмовилися приняти 5% підвишки заробітньої платні.

Ситуація в страйкуючих районах поважнішає, що може привести до більших робітничих заворушень. Вже тепер дійшло до сутички між робітниками та поліцією в Завірцях, підчас якої поранено трох поліціянтів та десять робітників.

ВИДІСТАЛИ 30 ТРУПІВ.

ГАДАЮТЬ, ЩО ЗАГИНУЛО БІЛЬШЕ 100 РОБІТНИКІВ. ЯК НА ПРИЧИНИ ОБВАЛУ ВКАЗУЮТЬ НА ПОСПІХ КОНТРАКТОРА, ЩО НАМАГАВСЯ СКОРШЕ СКІНЧИТИ БУДІВЛЮ.

ПРАГА, 10. жовтня. — За цілий день тяжкої й поспішної праці видістали всього 30 трупів страшенно покалічених робітників. Увесь день зпід румовищ чулися призиви о поміч, але над вечір вони почали затихати.

Ще не знають точного числа вбитих, таксамо не підрахували всіх поранених, якими переповнені лікарні. Крім робітників поранено багато прохожих.

Вину складають на контрактора, який поспішав скінчити будівлю до 1 січня, а тому неуважно дивився за будівельними матеріялами, а спеціяльно за приготованням цементу.

ОГОЛОСЯТЬ ТАЄМНИЙ АНГЛЬО-ФРАНЦУСЬКИЙ ДОГОВІР.

АНГЛІЙСЬКИЙ КАБІНЕТ МІНІСТРІВ ВИРІШИВ ОГОЛОСИТИ ТАЄМНИЙ ДОГОВІР З ФРАНЦІЄЮ.

ЛОНДОН, 10. жовтня. — Обміркувавши справу англьо-французького договору, що стрів такий рішучий осуд майже з боку усіх держав та ширших політичних і громадських кол Англії, англійський кабінет міністрів прийшов до заключення, що цей договір треба вважати мертвим. Тому він рішив опублікувати в „Білій Книзі" текст договору та всю секретну переписку, що велася з того приводу.

ПРОТИ СМЕРТНОЇ КАРИ.

ЛОНДОН, 10. жовтня. — Священик з Вестмінстерської катедри Доналдсон виступив з протестом проти смертної кари. Він говорить, що смертна кара це жорстокий пережиток варваризму, з яким цивілізовані люде повинні боротися всіма силами.

ВМИРАЄ БУВША РОСІЙСЬКА ЦАРИЦЯ.

ЦАРИЦЯ МАРІЯ, ВДОВА ПО РОСІЙСЬКОМУ ЦАРІ ОЛЕКСАНРІ III, ВМИРАЄ.

КОПЕНГАГА, 10. жовтня. — Марія, бувша данська принцеса Дагмара, а тепер вдова по російськім царі Олександрі III, мати царя Миколи II-го, находиться при смерти. Всі пореволюційні роки вона прожила у своїй рідній батьківщині. Тепер вона має 81 літ.

МАНДЖУРІЯ ВХОДИТЬ В ЗВЯЗОК З УРЯДОМ НАЦІОНАЛІСТІВ.

ДИКТАТОР МАНДЖУРІЇ, СИН ВІДОМОГО ГЕНЕРАЛА ЧАН-ТСО-ЛІНА, ПРИЗНАЄ ЗВЕРХНІСТЬ НАНКІНСЬКОГО УРЯДУ.

НАНКІН, 10. жовтня. — Теперішний диктатор Манджурії прислав до уряду націоналістів свого сина в склад комітету 16, який з рамени партії націоналістів править Китаєм. Це значить, що диктатор Манджурії признає тепер над собою верховну владу нанкінського уряду та президента Кай-Шека. Цим усовується загроза нової війни між Манджурією та иншими китайськими провінціями.

ХОРВАТИ НЕ ЗАСПОКОЇЛИСЯ.

ХОРВАТИ ХОЧУТЬ, ЩОБ ЗАГРЕБ СТАВ СТОЛИЦЕЮ ЮГОСЛАВІЇ.

ЗАГРЕБ, 10. жовтня. — Боротьба між Хорватами та Сербами, що увесь час точиться в Югославії, має глибоке коріння ще в минувшині.

Коли Хорвати були у складі австро-угорської держави, вони пропагували південно-панславянську ідею. Від часу створення югославянської держави, вони сподівалися дістати провід у державі, як більше культурні й політично вироблені ніж Серби.

Свою столицю Загреб хотіли Хорвати зробити югославянською столицею. В противленість теперішній столиці Білгородови, що схожа на велике село, Загреб являється першорядним европейським містом. Та поки-що сербський примітивізм, завдяки грубій силі, панує над культурнішими Хорватами.

ЮГО-СЛАВІЯ РАТИФІКУВАЛА НЕТУНСЬКИЙ ДОГОВІР.

КОРОЛЬ ПІДПИСАВ ДОГОВІР МІЖ ЮГО-СЛАВІЄЮ ТА ІТАЛІЄЮ, ЩО ВИКЛИКАЛО ГОСТРІ ЗАВОРУШЕННЯ В ЮГО-СЛАВІЇ.

ВІДЕНЬ, 10. жовтня. — По трьох роках переговорів нарешті ратифіковано договір між Юго-Славією та Італією, відомий під назвою „Нетунський договір".

Проти цього договору рішуче виступали Хорвати, Далматинці та Словінці, бо він дає Італії можливість колонізувати їх землі на побережу Середземного моря. Свого часу підчас дебати в сербськім парляменті над цим договором, Чорногорець-депутат забив двох хорватських послів та тяжко поранив вожда Хорватів Стефана Радіча, який згодом умер.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
A [illegible] newspaper published daily except Sundays and [illegible] at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БІҐОТЕРІЯ У ВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ

Релігійна загорілість не сходить з першого пляну виборчої кампанії. Нема дня, щоби в американській пресі не показалася новинка про сю справу. Нема дня, щоби визначний чоловік Америки не виступив зі закликом до боротьби проти сеї тяжкої суспільної недуги, і нема дня, колиб не сталася подія, яка показувалаби, як треба такої дебати й таких осторог.

Ось примірoм одного дня відбувається в Ню Йорку конвенція орґанізації Дочок Алабами. Одна з провідничок орґанізації вносить резолюцію, в якій осуджується релігійну нетерпимість, яка проявляється підчас теперішної виборчої кампанії. По довгій дебаті конвенція відкидає резолюцію під покришкою, що, мовляв, така резолюція втягалаби орґанізацію в політику.

Се факт, який показує на те, що релігійна нетерпимість нуртує так глибоко, що навіть люди бояться виступити проти неї публично. Сей факт теж показує, як треба здорових виступів проти сеї релігійної нетерпимости. З тої причини треба привитати виступ д-ра Никласа Ботлера, президента Колумбійського університету в Ню Йорку, одного з визначних американських педаґоґів. У публичному листі до редактора ґазети „Комонвіл" він підчеркує образ нерозуму, нетерпимости й релігійної біґотерії, який представляє Америка підчас виборчої кампанії.

„Мущини й женщини", — говорить Ботлер, — „які далі називають себе християнами, зраджують нашого Господа як справдішні Юди й вирікаються Його як Петро. Мущини й женщини, які називають себе наслідниками Джеферсона (себто демократи), кождого дня заперечують словами, пером і ділом найбільше основні засади науки сього фільософа".

Показує він далі на шкільні інституції в Америці: По університетах забувають, що чартери тих університетів звичайно ґарантують свободу навчання для всіх, не обмежуючи нікого у вірі.

Як примір сеї нетерпимости в школах мігби він був навести подію з Е. Бойдом Барретом, про яку сей згадує в публичному листі до ґазети „Нейшен". Сей Баррет недавно написав славну нині книжку „Єзуїтська Загадка", в якій автор, до недавна сам Єзуїт, остро критикував Єзуїтів. Хоч він не критикував римо-католицької церкви, мимо сього його католицькі впливи викинули з посади вчителя в публичних школах нюйорського стейту.

Др. Ботлер кінчить так: „Що се булаби за насмішка над поступом людства, колиб в 1928. році по рождестві Христа ми малиби повторити на більшу скалю найгірші практики (католицької) інквізиції в Еспанії та пуританські переслідування чарівниць.

„Біґотерія атакує основи Америки. Все, що здорово думає, гарно відчуває, всі свободолюбні мущини й женщини повинні виступити в їх обороні".

СПІЛКА ПОЛЬЩІ І РИМУ В СПРАВІ ЦЕЛІБАТУ

(Оригінальна допись до „Свободи" з краю).

Справа нетактовного виступу епископа Коциловського в самбірській церкві наробила такого розголосу — зосібна дякуючи польській пресі — що й українська не могла вже далі мовчати, але мусіла остаточно також забрати голос.

Голос той не вийшов прихильно, чому дивуватись не треба, бо і само духовенство українське почуває себе тим виступом перемиського гр.-кат. епископа глибоко обидженим.

Може бути, що перед якими триста або пятьсот роками, коли епископи мали величезний вплив і могли нелюбих їм людий буцімто за єресь віддавати в руки світської влади в ціли покарання „лагідного і без проливу крови" (то є — в ціли спалення живцем!) — може бути, що тоді такі виступи в церкві, як от о. Коциловського, були можливі і не викликували ні здивовання, ні обурення, ні згіршення.

Однакож ані память найстарших живучих ще людий, ані друковані спомини та твори історичні, відносячіся до теперішного і минувшого століття — не можуть напровадити такого факту, щоби колинебудь епископ підчас публичної відправи в церкві перебив проповідникови та крикнув до нього зі свого „горного сідалища" на цілу церкву: **„Злізайте!"**

Тут є лише дві можливости: першою є та, що тут маємо до діла з людиною крайно переденервованою.

Другим можливим жерелом чи радше причиною такого нечуваного поведення о. Коциловського є та **манія величности**, яка огорнула всіх наших униятських біскупів в тім почуванню, що за ними стоїть не лиш Рим, але і зконкордована з ним Польща. Хто ширить латинство, а передовсім целібат — той ділає тимсамим в користь Польщі, котра є готова поспішити йому кождої хвилі на поміч. Такий нічого боятися не потребує, такий може собі позволити на кожду безтактовність, коли вона не є вимірена ані проти „Найяснішої", ані проти „апостольського" престола в Римі.

А о. Коциловський напав в Самборі на проповідника за це, що він посмів висказатися прихильно про д-ра Андрія Чайковського — нашого визначного письменника, знаного зі своєї релігійности. От. Коциловський може його застати кождої неділі в коломийській церкві на співаній Службі Божій — але хочби др. А. Чайковський в тій церкві і днював і ночував, то це би ще не прихилило епископського серця до нього! Він-же „усумнишася" щодо „візій" о. Коциловського, — він-же підніс в пресі — отже публично — шкідливість діяльности о. епископа — а проти таких тяжких провин (?!) — щож може значити **більше як сімдесять літ** богоугодного і ближнелюбного життя і кільканацять томів гарних, патріотичних та в християнськім дусі написаних творів?!

Ой! Це не Яхимовичі, та не Снігурські ті наші теперішні галицькі епископи — це ті „біскупи" з часів атонського монаха Вишенського, котрих він так немилосердно в своїх „посланіях" бичував!

І самі вони вовка з ліса викликують, самі спокійну гр.-кат. людність провокують — а потім кричать „ґевалт" та кличуть небесні і земні сили на поміч проти подражненого ними самими народа. — Чиж треба їм було замінювати у Службі Божій **„православних християн"** на **„правовірних"?**

Тільки соток літ у тисячах церков відзивався священик до „православних" християн — і ані унії це не завалило, ані Римови не зашкодило!

А **целібату** чого їм властиво захотілося?! Може бути, що Шептицькому та Коциловському переїлися любовні „наслажденія" ще з часів, коли вони, будучи австрійськими офіцирами, віддавалися на всі способи практикам кохання. Та тут не йде о „любовні наслажденія", але о це, щоби гр.-кат. священики мали можність так, як всі другі порядні люди, сповняти даний людському родови ще в раю приказ: „Плодіться і налюдняйте землю".

Коли наші епископи уважають „старий завіт" за святу книгу, то як-же сміють вони легковажити її приписи? А чи на це вони забули, що й апостол Петро і апостол Павло мали шлюбні, правесні жінки?

Яким-же правом та в якій ціли наші епископи забороняють тепер іншим глашателям Христової науки цего, що було ще перед **19 століттями дозволене безпосередним ученикам Христовим?**

Справа целібату обходить однакож і ще когось, обходить тих, котрі хотіли би нас як найбільше ослабити, щоби тим лекше панувати над нами. Не треба далеко шукати, але досить поглянути лише в ті села, де вже тепер є парохами целєбси, або, як наш нарід каже, **„ксьондзи-парубки"** — а переконаємося, як низько стоїть авторитет такого священика у місцевого народа, та до яких сцисій приходить межи тим народом і його „пастирем".

Ось нпр. недавно перед одним судом окружним відбулася карна розправа апеляційна, в котрій розходилось о засудженне такої „ксьондзової господині" за обиду чести такого ксьондза. Вона мала оповідати перед людьми, як її „ксьондз" звів з дороги чести, а коли мала народитися дитина — вигнав її з хати та залишив без всякої помочи. Суд повітовий засудив її на два місяці арешту, але суд окружний допустив доказ правди, змінив вирок та її вповні освободив.

Не помогла і польська мова, якої той пан-отчик-парубок уживав перед окружним судом, для позискання суддів-Поляків. — З довгим носом вернув він во свояси, а на тім не то, що сама інституція целібату не виграла, але втратила ще і повага інтеліґента-Українця поміж селянством. А того наші вороги й бажають собі.

Але вони бажають собі ще й другого — а то: **меншої продукції української інтеліґенції.** Стан священичий багато її випродукував і то не лиш духовної але і **світської** — особливо в послідних десятиліттях. Була вона всіляка, і ліпша і гірша, але вже те саме, що в діточих літах вона жила на селі і за товаришів забави мала хлопських дітей, вже то, що і кождих ферій сиділа вона на селі і стикалася з селянством, вже то робило її приступною для зрозиміння селянських болів та потреб. Очевидна річ, що інтеліґенція, вийшовша безпосередно з самого селянства, ще ліпше ті болі та потреби розуміє, але для цілої нації є кориснійшим, коли попри неї має вона ще й інтеліґенцію, походячу з попівських родин.

Є це вправді інтеліґентний нарибок, походячий зі світських інтеліґентних родин, але цей вихований в місті — ще найменше розуміє і відчуває потреби нашого сільського народа та й таки і на ріжні хрунівські покуси є найбільше податний. — Він тому і для Польщі **не такий небезпечний.**

Так отже целібат є і для Риму і для Польщі пожаданий, а пожаданими є для обох тих союзників (яке їхало — таке здибало!) і ті іновації, які наші біскупи впроваджують в обрядах гр.-кат. церкви.

Само слово **„православний"** дуже немило звучить для польського вуха і тому слово **„правовірний"** далеко приємнійше для нього. — А вжеж що найбільше лежить в інтересі польонізації то це, щоби унію, **униятський обряд** чимраз більше **уподіблювати до обряду латинського** і так поволі — і самих униятів **польонізувати.** Ніхто і представити собі не може, як то при помочи унії Поляки минувшого століття **полячили** наш український народ на Холмщині та на Підляшу — отже **під московським панованнєм.**

Доперва своїм повстаннем в роках 1863—1864 звернули вони увагу російського уряду на ту свою тактику — і Москалі взялися своїми грубими руками до касовання унії. А було маса того всього, що в униятських церквах мусіло дражнити православну людину: ті ріжні ґодзінкі, дзвінки, та дзвіночки, ба! — навіть **орґани** — всьо то були новини, що мали остаточно допровадити до повного злиття обох обрядів і до польонізації, до чого вели впрочім і **польські проповіди** в тамошних униятських церквах.

Щоби знищити таку спольонізовану унію, московський уряд спровадив собі до помочи в перших роках семого десятиліття минувшого віку цілий ряд униятських наших священиків з Галичини (очевидно москвофілів), і вони вже разом з московськими ісправниками, а де було треба, то й при помочи козацьких, донських нагайок — робили порядок з тамошними униятами. Найгіршим на ріни було це, що тут на місце польонізації — насаджувалась русифікація найбільш реакційного рода. Московському урядови не лиш то, що польське, але і то що українське було зненавиджене, і так Холмщина стала на ціле півстоліття осідком найзавзятійшого чорносотенства, реакції.

Поляки, забравши тепер Холмщину та Підляше в свої лабети — взялися рівнож грубо і безпардонно нищити православе, та забрали тамошній українській, тепер православній людности більше як пятьсот церков під тим претекстом, що вони перед 50 роками були униятські.

А всі ті переверти та боротьби відбиваються на плечах нашого, українського народа, котрий єдино має право заявити, чи хоче задержати таку віру, яку має, чи перемінити її на инакшу!

Але щож! Народ наш не має **своєї держави**, народ — коли вона вже була перед десяти роками — не постояв за нею так, як було треба — то і мусить наслідки того зносити. Маєш, Гандзю, книш!

Ю. Горовенко.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СКРЕНТОН, ПА. Тов. Надзбручча, від. 280, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 14. жовтня, в год. 2-ій пополудни, під ч. 618 Лакавана Евеню. Проситься всіх членів прийти на сей мітінґ, бо на сім мітінґу будемо збирали жертви на Сиротинець при У. Н. С., бо на минувшім мітінґу ухвалено, щоби кождий член зложив найменше одного доляра. Котрий член не прийде на сей мітінґ, заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — В. Бутинський, секр.

Ю. Будзиновський.

НА ДВА БОКИ.

(Історична повість).

(22)

— По волоськи!? Вона по волоськи ні в зуб.

— Відки знаєш?

— Вона раз питала мене, відки я. Я сказав їй, що Волох. Від тої пори, коли вийде до саду і я перед нею здойму шапку, вона все каже мені по волоськи „добрий день, Ілуцо". Зразу я гадав, що й вона Волошка, отже став до неї балакади по волоськи. Але вона розсміялася і сказала, що по волоськи розуміє і вміє сказати лише тільки, що „добрий день".

— А може вона хотіла тільки затаїти перед тобою, що вона твоя краянка.

— Та чого? Ні. Таки нічого не розуміє. Буває, що я при роботі заклену, ще й дуже погано, а вона ні оком не моргне.

— Тепер вже знаю бодай те, — Чаплінські думав, ідучи далі до саду — що з усіх версій про неї неправдиві ті, котрі її роблять Волошкою і турецьким шпіоном. Кричевського хтось надув.

Тепер Чаплінські пригадав собі просьбу Стукала. Приступив до Хмельницького, котрий з гістьми вже вертав з саду до хати, і забалакав:

— Пане сотнику! Маю до вас діло. Козак Стукало має дівчину...

— Кождий козак має дівчину, — Хмельницький відповів. — Як не дві, або й три.

— Він має тільки одну. Марину, доньку козака Небрешка.

— Я бачив її. Гарна дівчина. Впала вам в око? Може через неї Стукало вам на заваді? Чи не хочете ви, щоби я того Стукала вислав куди в службі? Він не мій, а ваш козак.

— Ви зараз всьо найгірше! Чи ви справді так зле про мене думаєте? Дівка гарна, він через свою службу не може добре пильнувати її, отже боїться, щоби хто дівки не збаламутив. Він гадає, що якби вона була у вас, то залицяйникам не такий легкий був би приступ до неї.

— Та воно добре булоби, як не для неї, то бодай для мене. Тоді ви частіше зазиралиби до Суботова.

— Ви все своє, а мені та дівка не в голові. Отже принялиби її на службу? Що маю переказати Стукалі?

— Та Марина не до чорних робіт. А ни яка в хаті потрібна, не скажу вам. То не моя пайка господарства. З тим ідіть до Ксеньки і до Олени. Як обі врадять, що така потрібна, то про мене, Марина нехай приходить. Але... пане підстаросто! В моїй хаті дівчата мусять бути безпечні. Як ви її для себе хочете мати тут, то заздалегідь кажу вам, що даремний ваш труд!

— Ви справді про мене так зле думаєте?

— Зле? Навпаки. Думаю, що ви ще жвавий хлоп. Якби то не в моїй, а в чужій, примірoм у вашій хаті, то й я був би такий, хоч я грубо старший від вас. Отже, ще раз кажу, з тим ділом ідіть до Ксеньки й до Олени.

— Колиж бо вони обі тепер дуже заняті, мабуть ладять вечерю.

— І се правда. Але чи се таке наглие? Нехай Стукало зажде пару днів. За пару днів знов поступіть до мене. А хочби й завтра.

— Скористаю з вашого дозволу.

Чаплінські волів не балакати про се з Оленою нині, бо мусівби балакати при свідках. Дозвіл Хмельницького дав йому право не лише знов приїхати колись до Суботова, але й побалакати з Оленою, хоч би тоді самого ґазди не було дома. Впрочім Олена мабуть лишилася в Суботові на постійний прожиток і, або вже була жінкою Хмельницького, або не віддавалася, отже чого наглити?

Довгий час йому тяжко було провідати, коли Хмельницького не буде дома. Аж раз, коли у Кричевського знов була рада військових старшин, він вибрався до Суботова. Олена до саду вже не виходила, бо була осінна студінь. Чаплінські поступив до пекарні, в котрій резидувала Ксенька. Сказав їй, що хотівби бачитися з панною Оленою.

— Піду, скажу їй, — відповіла Ксенька, не дуже приязно.

Ксенька відійшла і по хвили й Оленка.

— Вибачайте, панно Олено, що я наскочив на вас, але маю до вас діло.

— Ви? До мене?

— Про се я вже давно балакав з паном сотником, але він відіслав мене до вас.

— Справді? Що се моглоби бути? Всеж таки в пекарни не будемо балакати. Просимо близше.

Завела його до світлиці, в котрій, окрім Тимоша, були всі діти сотника: Юрко, Катря і Оленка.

— Тепер слухаю, — Олена промовила, коли він сів.

Чаплінські замісць приступити до діла, став балакати про погоду, про небезпеку війни з Татарами. Язик вязала йому присутність доньок сотника. Гадав, що як розбалакається про річи для них цілком нецікаві, то вони відійдуть і лишать її саму з ним. Але вони, хоч не слухали того, що він балакає, завзято не рухалися з місць. Сконфужений вже не знав що розказувати, бо й Олена була нині маломовна. Бачив, що таки треба приступити до діла, для якого будьто би прийшов сюди.

— Ще тоді, коли я був тут, — зачав по хвилевій мовчанці — сотник відіслав мене до вас з таким ділом: В Чигирині є сотник Стукало. Він має...

— Дівчину Марину — доповнила Олена.

— Вже знаєте? — спитав здивований.

— Знаю. Ну, далі?

— Коли се знаєте, то може знаєте й решту?

— Якаж ся решта?

— Він через мене просить вас, щоби ви ту його Марину взяли до себе.

— Я її до себе не можу взяти, бо я власної хати не маю.

— Не крутіть, панно Олено, бо знаєте, що маю на думці хату, в котрій ви ґаздуєте, себто хату сотника. Знаю від него самого, бо сам справив мене до вас, що маєте право приймати службу.

— Колиж той козак просив вас?

— То буде... То буде тому...

— Мусіло бути дуже давно, бо Марина вже від неділі тут. Ви, пане підстаросто, подвійно согрішили. Ви повинні були прийти сюди скорше з двох причин. Одна та, бо прирекли Стукалови; друга та, щоби відвідати дім приятеля.

— Що правда, я прогрішився подвійно, але коли я зволікав, то... то... як се сказати?... Бо мене кортіло... Я мігби сказати вам хіба на ухо.

Олена приступила до него і наставила ухо.

— Кажіть!

Чаплінські нахилився до її уха і шепнув:

— Бо мене кортіло побалакати з вами без свідків. Бачу, що й нині не маю щастя.

— Ха, ха, ха! Такий ви? То вас кортіло насамперед побачити ту Марину? Та нащо? На те, щоби знати, чи як тут буде Марина, вам варто буде частіше заходити до нас? Такий ви?

Чаплінські зразу зачудований глянув на Олену.

— Чи не чула, що я їй шепнув? — подумав. — Се не може бути, бо я говорив, хоч тихо, але цілком виразно.

Аж по хвили додумався, в чім діло. То була хитрість Олени, щоби Оленка і Катря не ломили собі голов над питанням, що то він міг Олені шепнути і які вона має з ним тайни. Отся хитрість Олени допевнила його, що в чотири очи може цілком сміло балакати з нею, про що схоче, і вона його не обличить.

— Не маєте щастя, пане підстаросто, і нині не будете мати — Олена додала, кинувши очима на Оленку і Катрю, — Марини не побачите. Така воля сотника, щоби в його хаті жіноча служба була відгороджена від всяких баламутів.

Чаплінські не сумнівався, що Олена говорить не про Марину, а про себе. Тим вона попросту хотіла сказати йому, що нині Оленка і Катря не відстануть від неї і що балачки в чотири очи нині не діждеться. Щоби ту розмову якось закінчити, сказав:

— Ви, панно Олено, вже від сотника навчилися колоти людий жартами. Марина мені не в голові. Я тільки хотів зробити вигоду Стукалі, бо він вірно служить мені. Бувайте здорові.

Чаплінські вийшов. Олена вивела гостя до сіний і зачинила за собою двері. В ту мить Чаплінські обняв її за шию, поцілував крепко в уста, в лице і скоро вибіг на подвіре. Сів на коня і відїхав. Олена постояла хвилю в сінях, щоби з її лиця зійшов відтиск уст Чаплінського, і вернула до світлиці.

— Дурний гадав, що як нема тата, то буде міг баламутити Марину — промовила до дівчат. Але тато сказав мені, яке то зілле... що його треба берегтися.

— Але ви йому добре відпалили тоді, коли він вам шепнув до уха про Марину — замітила Катря.

— Бо з таким найліпше просто з моста.

— То золото, не дівка, чи вдова... а нехай би й любка, чи жінка Хмельницького! — Чаплінські думав, вертаючи до Чигирина. — Як то зручно вона закрутила, коли я їй таке шепнув до вуха! Щоби дівчата Хмельницького не доміркувалися, що я до неї бігаю, вона звернула їх думки в сторону Марини. Сего не робилаби, якби не була вдоволена з того, що я до неї липну. А се, що за мною вийшла до сіний! То хіба тільки на се, щоби я її поцілував. І станула так, щоби мені було зручніше.

Підстароста вернув до Чигирина дуже вдоволений і цілком успокоївся, бо вже не сумнівався, що скорше, чи пізніше, до своєї цілі зайде.

— Ще дві-три розмови з Оленою і вона не стямиться, як сама зависне на моїй шиї, — думав. — Якже заверне собі мною голову, то й не буде скривати, яким способом опинилася у Хмельницького. Аж тоді почую, де то він бував тоді, коли їздив в службі військовій, а привіз дівчину.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Наші чергові завдання.

Стоїмо на передодні важних завдань, з яких треба вивязатись і українській пертамбойській громаді, як пристало на громаду свідому і культурну.

Першим завданням — це відсвяткования листопадового свята. Це свято сталося мірилом народного життя кожної громади. Після листопадового свята цінитьея громаду в її організованости й її поступі. На листопадовім святі відновлюєтьcя в нас надія й віра в кращу будучність, а уступає зневіра, що налягла на наші уми, як уступає темнота перед світлом. Тому заздалегідь приготовляймося до тої так важної хвилі. Улаштовуймо в той день маніфестаційні походи, академії, концерти то що, бо це все піддержує в нас духа і надію на побіду над ворогами.

Друге з ряду, не меньше важне для нас завдання, це вибори на президента Америки.

Як державні війська переводять вправи, щоби на случай війни бути готовими й здібними стати до боротьби, так і перед виборами кожна сторона приготовляє своїх вояків (горожан) до завзятої боротьби, яка має закінчитися через голосования. Як одна так і друга жанам Америки добробут, „рай", стараючися аргументами повалити свого противника. Серед такого розбурханого моря нераз і уроженцеви Америки годі визнатись, по котрій стороні йому стати. Тим тяжше приходиться нам, прибраним горожанам. Щоби виказати життя, ми повинні брати чинну участь і у виборах станути по одній чи другій стороні, як наказує нам наша совість і наші переконання.

Третьою для нас важною справою є дальший тяг влаштовування протестаційних віч в справі невинно засуджених Ляхами Українців, а головно проти засуду на смерть Василя Атаманчука й Івана Вербицького, членів У. В. О.

І таке віче відбудеться в пертамбойській громаді за ініціятивою Укр. Амер. Ситизенського Клюбу в неділю, дня 14. жовтня, 1928, в Українській Галі при Стейт Ст., в год. 2-гій пополудни.

На вічу головним бесідником буде др. Л. Мищуга.

Нема сумніву, що свідома наша громада гідно запротестує проти ляцького насильства і як один муж зійдеться на означений час та запротестує проти ляцьких засудів над невинними Українцями.

И. Буката.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Український відділ при виборчому комітеті Республиканської Партії організує централію Українців-республиканців.

Український відділ при виборчім комітеті Республиканської Партії видав таку відозву:

Українці, Громадяне Злучених Держав!

В нашій прибраній батьківщині тепер провадиться президіяльна передвиборча агітація. Тепер по всіх стейтах Злучених Держав всі національні групи приймають живу участь в політичному життю Америки. Кожна з груп своєю активністю намагається виявити себе та заманіфестувати перед американськими політичними партіями не лише пильне виконання своїх громадянських обовязків, але й свою силу та політичну зрілість.

Так саме й Українці у передвиборчій кампанії цього року беруть живу участь. Як і кожна національна група, Українці мають партійний поділ свого громадянства. Та інакше й не може бути серед кожного політично свідомого й активного народу. Лише народности некультурні, народности нецивілізовані можуть бути стадом, яке зовсім не розбирається в політичнім життю краю, в якому вони живуть, а тому або зовсім не беруть в ньому участи або як стадо безкритично пруться за якоюнебудь одною партією.

Українці дають доказ своєї політичної зрілости тим, що вже між ними відбувся процес політичної диференціяції. Вони вже тепер цілком свідомо належать до ріжних політичних партій Злучених Держав.

Отож при виборчім Комітеті Республиканської Партії в Ню Йорку Українцями-республиканцями зорганізований український виборчий відділ.

Для більшого успіху праці й для витворення единого солідного на всі Злучені Держави українського фронту в Республиканській Партії, нюйорський комітет звертається до инших комітетів та окремих груп, що вважають вказаним для себе йти з Республиканською Партією, подати йому свої адреси та увійти з ним у звязок. Комітет зі свого боку прийде всіми своїми силами й засобами на допомогу в праці всім тим, хто до нього звернеться. Адреса така: 9 E. 41 St., Ukrainian Hoover-Curtis Campaign Committee, New York, N. Y.

Українці-республиканці мусять іти таким самим організованим фронтом, яким ідуть инші народности.

Андрій Борак,
предсідатель українського відділу републиканського виборчого комітету в Ню Йорку.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Тов. Згода, від. 294, повідомляє всіх своїх членів, що триквартальний мітінг відбудеться в суботу, 13. жовтня, точно в год. 7.30 вечером, в гали церковній на Гренд Стр. Проситься прибути на означений час, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости, бо будуть суспендовані. Проситься членів, котрі ще не заплатили на Сиротинець, най принесуть на сей мітінг, бо вже найвисший час. — Н. Гузар, предс.; Д. Гуменюк, кас.; Н. Моссора, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Уряд Бр. Сов. Св. Духа, від. 237, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що триквартальні збори відбудуться в годині 1-ій пополудни дня 14. жовтня, в льокали шкільнім. Проситься усіх як один явитися і принести з собою книжочки. Прошу, щоби вже члени порівнали свої залеглости на Сиротинець. Не явившийся член заплатить кару 1 дол., а уряд 2 дол. — Петро Міняйлиця, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. П.р Богородиці, від. 36, повідомляє своїх членкинь, що мітінг відбудеться в неділю, 14. жовтня, в год. 2-ій пополудни. Проситься членкинь явитись на означений час, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих напоминається вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть виключені. — П. Росоловська, предс.; К. Олексин, секр.

ҐРІНПОЙНТ, БРУКЛИН, Н. Й. Укр. Тов. Дністер, від. 310, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінг відбудеться в суботу, 13. жовтня, в годині 7-ій вечером, під ч. 724 Leonard St. Проситься всіх членів прийти на сей мітінг, бо є важні справи до полагодження. Будемо роздавати балеві тікети, які кождий член є обовязаний взяти. Будемо приймати нових членів, тому хто хотів би вступити в члени хай прийде на мітінг. — Ол. Рибак, предс.; Іван Сторощак, секр.

ЛЕМКІВСЬКІ КРАСУНІ, ЩО СПІВАЛИ НА РЕКОРДИ.

Др. Волод. **Клодницький.**

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВІЙ ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ

(Передрук заборонений).

(20)

(Продовження).

Окрім федералізму Альтузій у своюму державознавстві йде дальше. Він іменно є речником суверенности в руках народа. В цьому Альтузій наближається до Марсилія Падуанського і до монархомахів. Льогічний погляд Альтузія такий: Держава складається із певного рода організаційних цілостий — вслід за тим суверенні права належаться тим клітинам, з яких твориться держава — себто народови, зорганізованому в організації. Нарід не є сумою одиниць; нарід є твором організацій і вслід за цим він — нарід є сувереном.

Щоб доказати стійність своїх поглядів, ставляє Альтузій ось таке заложення. Коли би нарід не був сувереном держави, то що з нею сталобися, якби монарх помер? Якби монарх помер, то очевидно мусілаб хиба наступити анархія, бо не булоб жерела найвисших законів. Так іронізує собі Альтузій! Так одначе не є і бути не може! Нарід, животворний нарід є сувереном і він кожної хвилі має право настановити органи державної влади. Настановлення народом найвисшого навіть державного органу розуміє Альтузій у цей спосіб, що він (себто носій державної влади) є лише виконавцем волі народа на основі згоди — договору. Договір у Альтузія відограє превелику ролю. Альтузій підкреслює, що в цілому житті народа є безліч договорів. Першим договором людини є договір, на основі якого повстає родина. Супружа двоїх людий це договір, каже Альтузій. Дальше, кожна корпорація повстає на основі статута, який є свойого рода договором. Вкінці, каже Альтузій, вибір володаря (тут має він на думці виборну монархію в Німеччині) є також договором між народом і володарем.

Коротко кажучи, на думку Альтузія ціле життя народа опирається на суспільному договорі. Нарід, будучи сувереном, може найвисшу державну владу передати, добровільно передати, або одиниці або кільком, чи кількайнадцятьом особам. В першому случаю повстає монархія; в другому — република. Одначе так в першому, як і в другому случаю той же самий нарід, котрий дає якийнебудь мандат, кожної хвилі має право і відібрати той мандат, коли державний орган не справується.

Альтузій іде дальше. На його думку всіх державних достойників (навіть і монарха) можна потягати до відвічальности.

Зібравши головні ідеї Альтузія, ми побачимо, що **він є речником федералізму і суверенітету народа.**

—o—

Ґуґо Ґроцій — Hugo Grotius 1583—1645.

Він Голяндець. Його твір: **„De iure belli ac pacis"** („Право війни і мира" появився 1625 р. Цей твір був виданий у богатьох накладах та окрім того був переложений на всі европейські мови. Значіння Ґроція у державознавстві дуже велике. Він своїм твором **„Право війни і мира"** дав початок до розбудови міжнародного права, то є міждержавного права, яке нормує-регулює взаємовідносини держав між собою в часі мира і війни.

Міждержавне право („international law") змагає до того, щоби витворити конечність істування правових норм-правил **підчас мира, а головно підчас війни.**

Ґроцій вірить, що істнують певні незмінні, природні і розумові правила, які мусять реґулювати ділання людий. Ті то правила не сотворені, не вироблені на підставі державного права, права, яке люди сотворили, бо окрім права людського, людьми виробленого, істнує друге право, право природи.

Право людське, себто право державне називає Ґроцій **„ius positivum"** (позитивне право). Окрім того права істнує висше право, т. зв. право природи, **„ius naturale".**

Право природи ділить дальше Ґроцій на право Боже, себто **„ius divinum"** і на право цивільне (світське право природи) т. зв. **„ius civile".**

На цьому місці наведім собі пару примірів на право Боже: „Шануй родичів своїх", „не забивай другої людини", „не свідчи ложно" і т. п. Ці заповіди обявив Господь віруючим у Бога людий. Це закони Божого права.

Дальше наведім собі пару примірів на цивільне право природи, яким керуються люди пр. поганської віри, що не знають обявлення Божого, що не мають заповідий, даних від Бога. І у поган є вироблене почуття „шануй родичів", „не забивай" і т. п. Відкіля мають це почуття погане, ба навіть дикуни? Норму, себто закон, „шануй родичів" і т. п. дала природа людині і тому то Ґроцій твердить, що істнують певні незмінні, розумові, природні правила, правила природи, які реґулюють ділання людий.

Ґроцій, дійшовши до пізнання права природи, доказує, що так в часі мира, як в часі війни мусять бути **непорушимі** ті основні, природні правила — себто, мусить (консеквентно із цим) повсякчасно істнувати право, яке ми називаємо міжнародним або міждержавним правом.

Щодо повстання держави, то Ґроцій учить, що держава повстає на основі суспільного договору, який спричиняє орґанізаційний нахил людий. Цей нахил до організації є теж вроджений. (Про це була мова в Аристотеля).

Цей нахил до організації веде людий до спільнот, аж до державної включно, щоби забезпечити собі мир і збереження надбань приватної власности.

Це діється на основі договору, який Ґроцій називає **„суспільним договором".** Вслід за цим Ґроцій признає **„договір підпорядкования горожанина під верховну владу".** Люди підпорядковують себе верховній, державній владі **не всецілє,** бо вони полишають за собою **„право приватної власности", „право організуватися", „право зборів"** і т. п.

Обовязком отже держави є охороняти ті права горожан, права, які походять із права природи. — Ця ідея Ґроція дуже глибока. Вона довгі віки заплоднювала політичного духа всіх народів. Скристалізування думок Ґроція наступило підчас „Великої Французької Революції", в 1789 р. в серпні місяці. Іменно **„народні збори",** на внесення Ляфаєта, ухвалили деклярацію прав чоловіка. Права людини після деклярації ось такі: **1) Всі горожане є рівні перед правом. 2) Свобода зборів, слова і друку, себто преси. 3) Не вільно нікого із горожан арештувати без рішення суду, і 4) Лише нарід є жерелом всякого права і власти (суверенітет народа).**

В творі Ґроція **„Право війни і мира"** окрім високих модерних і поступових міркувань стрічаємо два дуже ретроґрадні, зацофані погляди на державознавство, а іменно: 1) понимання патрімоніяльної держави (оправдання її) та 2) оправдання невільництва.

Дальше буде)

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З хрестин на Рідну Школу.

На хрестинах в нашого громадянина Гриця Агреста не забули чесні гості за Рідну Школу в краю і зложили $10.32, які вислано до краю через Обеднання.

Жертвували по $1: В. Савіцький, Басараб, Г. Агрест, Я. Плишк, Я. Гаврилко, П. Ламага, М. Яцишин, Дячун і Городняк, а по 50 ц.: Новаковський, а решта дрібними.

Я. Гаврилко.

—o—

МЕНЧЕСТЕР, Н. Г.

Для інвалідів.

Як всі громади, так і наша вважала своїм обовязком причинитися хоч дрібною лептою до поліпшення долі наших інвалідів. Зібрано $18.60, які відослано до краю через Обеднаннє. Другим разом будемо старатися зібрати більшу жертву.

Атанас Беднарчук.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На Діточий Шпиталик і Ремісничий Захист.

На руки п-ні М. Говиковичевої, делегатки Укр. Краєвого Товариства опіки над сиротами і молодю, зложили дальші жертви:

Ню Йорк, Н. Й.: П. Стасюк 10 дол., С. Ковбаснюк 10 дол., К. Лисюк 30 дол., по 5 дол.: М. Скубова, М. Максимович, Е. Ляхович, М. Сурмач, В. Гук, Ю. Ярема, Я. Корнат, М. Микитович; П. Кулинич 3 дол.; по 2 дол.: І. Стасюк, І. Вавpів, М. Воробець, М. Близнак, М. Сивець, С. Буджак, Г. Ковердович, В. Ярема; по 1 дол.: І. Гриник, М. Сироїдів, А. Базар, К. Ригер, С. Швець, Д. Колісник, І. Турац, В. Кондрат, В. Одинокий, Н. Круявий, П. Гуменюк, І. Масловський, П. Гринишин, М. Гринишин, П. Кост, Снєгурушка, А. Кабаш, М. Гайовий, П. Савіцький, І. Осецка, В. Варліківський, І. Богун, І. Закресло, І. Профітко, І. Сердюк; Н. Н. 3 дол., Т. Ляхович 3 дол., Т. Гелетій 5 дол., А. Колтун 2 дол., С. Фесолович 2 дол., В. Лазута 5 дол., І. Семус 2 дол., О. Семус 2 дол., О. Баляс 2 дол., А. Кальба 2 дол., І. Одиніцька 2 дол., Н. Гладун 2 дол., Т. Ціпко 3 дол., С. Бздел 2 дол., М. Ямка 3 дол., а Шевчук 50 ц.

В Укр. православній церкві при 14 ул. зложили дрібними $11.04, а кромі того В. Ярич 2 дол., а по 1 дол.: І. Добровольський, В. Сидлюр, А. Стефанишин, С. Стеклишин, В. Дроботій, І. Луців, С. Комаринський, С. Савка, А. Куцик, І. Пелех, А. Ярич, Я. Тарас, І. Грицишин, Т. Янівський.

Джерзи Сіті, Н. Дж.: „Свобода" $25, С. Ядловський 10 дол., укр. греко-кат. церква 20 дол., о. Володимир Лотович 10 дол., Зофія Лотович 5 дол., М. Угорчак 10 дол., П. Мелен 3 дол., по 2 дол.: Л. Онуфрів, М. Фурка, В. Цап, І. Гаврилюк, по 1 дол.: І. Сідон, С. Чомко, П. Шелеп, Н. Н., Г. Підлипчак, О. Онуфрів, Д. Костюк, І. Малиновський, С. Гребняк, І. Пельо, П. Фурка, М. Волкевич, І. Росолюк, В. Огоновський, а Вестерман 50 ц.

Разом зібрано $308.04.

При тій нагоді доповнюється зі **збірки в Бостоні** 3 дол., які зложила п-ні Кучерова.

—o—

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

На штучну ногу для інваліда.

До української православної громади при церкві св. Івана Хрестителя віднісся з Канади бувший народній учитель і старшина Укр. Галицької Армії з просьбою о поміч. Живе він тепер в Канаді як інвалід, бо втратив ногу і не має средств на життя, ні на покриття коштів закупна нової штучної ноги.

На ту допомогу зложили по $1: В. Рекрут, Д. Рекрут, О. Рекрут, Стефанія Саска, Петрунеля Лучка, Й. Шмиловський, Луція Жарська, І. Настасівський, М. Ваврилюк, С. Кендибалюк, а по 50 цнт.: Текля Онисько, В. Сайкевич, Й. Пішка, П. Кендибалюк; по 25 ц.: Анастазія Кучер, Юлія Мурин і Н. Костів.

Разом зложено $13, які вислано до Обеднанння для Василя Стангрета в Торонто, Канада.

В. Рекрут.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ, А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ГРЕНД СТР., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".